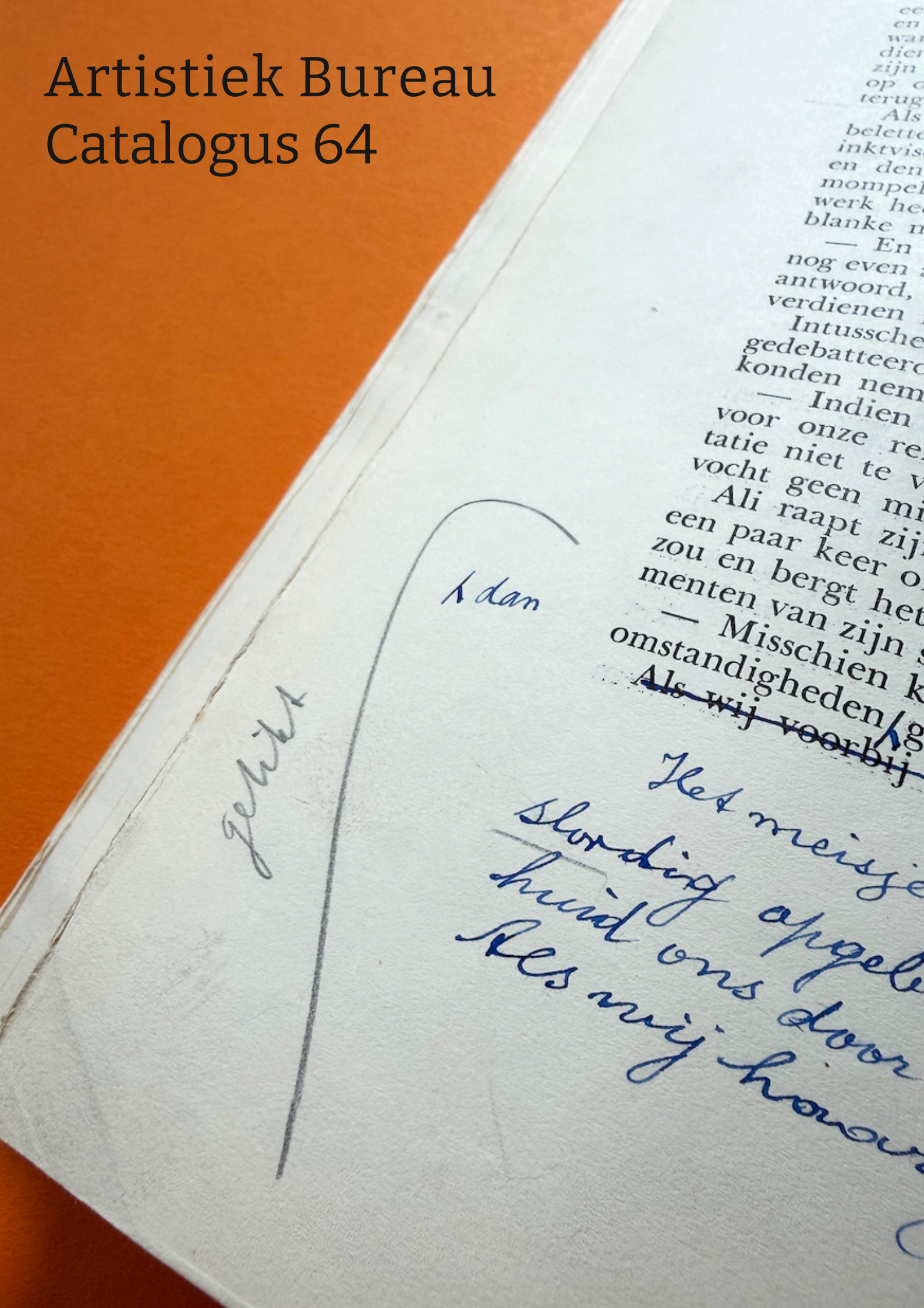
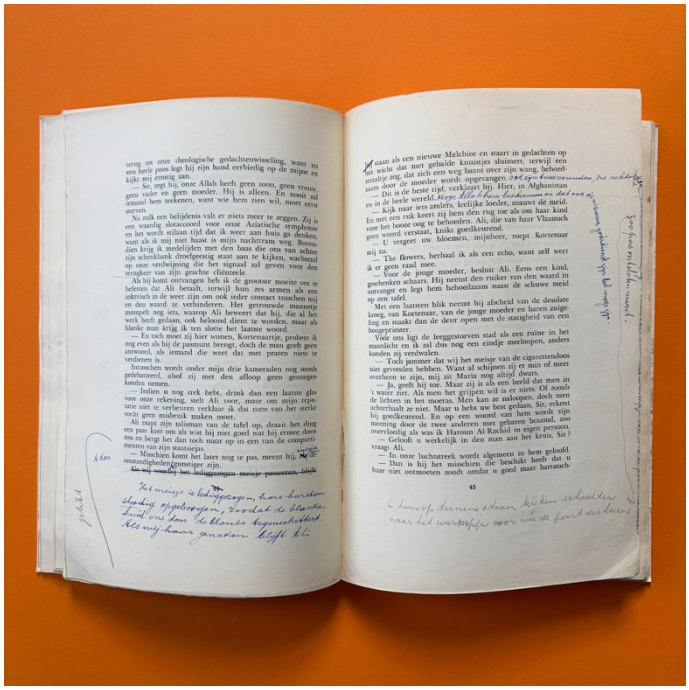
Artistiek Bureau
Catalogus 64

Artistiek Bureau
Catalogus 64
Het Dwaallicht
Het Dwaallicht
Het Dwaallicht
Het Dwaallicht

Het novembergevoel is misschien wel het mooist en eenvoudigst verwoord door J.C. Bloem, wiens bekende gedicht begint als een weerbericht. Gerrit Achterberg, in zijn 'November', noemt de nederige novemberdagen grijs 'als een emmer'. De gave novelle *Het Dwaallicht* is ook doordrenkt van dat novembergevoel. Willem Elsschot begon zijn verhaal in eerste instantie met de zin: 'Het was beslist een hopelooze Novemberavond, met een motregen zonder respijt, die ook de dappersten van de straat veegt.' *Het Dwaallicht* was niet, zoals *Kaas*, in een paar weken persklaar. De beginzin veranderde, net als vele andere zinnen, namen, overgangen en verhaallijnen – van de sfeer ging niets verloren. Het kostte Elsschot twee jaar om het verhaal van zijn odyssee te perfectioneren. *Het Dwaallicht* werd het sluitstuk van zijn oeuvre.

Deze nobele schaamte is de voornaamste trek van al het werk van Elsschot. Het is onzinnig dit met cynisme te verwarren. De ware cynicus is in werkelijkheid onverschillig, Elsschot is dat nooit. Hij heeft alleen een grondige afkeer van frasen; hij ziet het zinneloze in van vertedering en dromen en geeft er zich toch, zij het tersluiks, aan over.
Willem Frederik Hermans, 'Elsschot en de desillusie', in: *Vrij Nederland* (22 februari 1947)

Willem Elsschot 'Het Dwaallicht'. Pagina 14-50 in: *Nieuw Vlaamsch Tijdschrift*, jaargang 1, [aflevering 1], april 1946. Ingenaaid. 136 p. Niet afgesneden. Enkele vlekjes en kreukjes. **€ 1000**

Eerste en enige voorpublicatie van de novelle waaraan Elsschot in 1944 was begonnen en waaraan hij eindeloos bleef sleutelen: er zijn meer dan een dozijn manuscripten, drukproeven, enz. overgeleverd.

Dit is het auteursexemplaar van de tijdschriftaflevering, door Elsschot in de voorbereiding van de boekuitgave op tien plaatsen bewerkt en aangevuld. Zo voegde Elsschot met zijn vulpen in de marges van pagina 17 en pagina's 44-45 enkele nieuwe zinnen toe aan het verhaal. Op pagina 33 polijstte hij het slot van het vierde hoofdstuk met de nieuwe, meesterlijke zin: 'Ik had mij niet vergist, die man is de braafheid zelf.' Elders verving hij het woord 'zwartjes' door 'jongens' en voegde hij aan een vraag het woord 'bescheiden' toe.

Omdat de twee uitvoerige aanvullingen in de buitenste marge zijn geschreven, zijn die zinnen, vermoedelijk door Elsschots oudste zoon, daaronder nog eens in potlood genoteerd.

In de Elsschotkunde wordt dit exemplaar in het overzicht van geautoriseerde bronnen aangeduid met 'T'.

Deze eerste publicatie van Het Dwaallicht *is opgeborgen in een op maat gemaakte linnen overslagdoos. De doos is vervaardigd in opdracht van de vorige eigenaar, de Vlaamse verzamelaar Maurits Lecluyse, die aan de binnenzijde zijn ex libris inplakte. Lecluyse kocht dit auteursexemplaar omstreeks 1985 bij De Librije, het antiquariaat in Antwerpen dat in 1984 mede door Boris Rousseeuw was opgericht.*

Correspondentie van Willem Elsschot komt nog wel eens in de handel; oorspronkelijk proza in de vorm van handschriften, typoscripten en gecorrigeerde proeven en drukken is heel zelden beschikbaar.

Historisch-sensationeel.

Wilma Schuhmacher, Willem Elsschot in boek en band*, M0.*

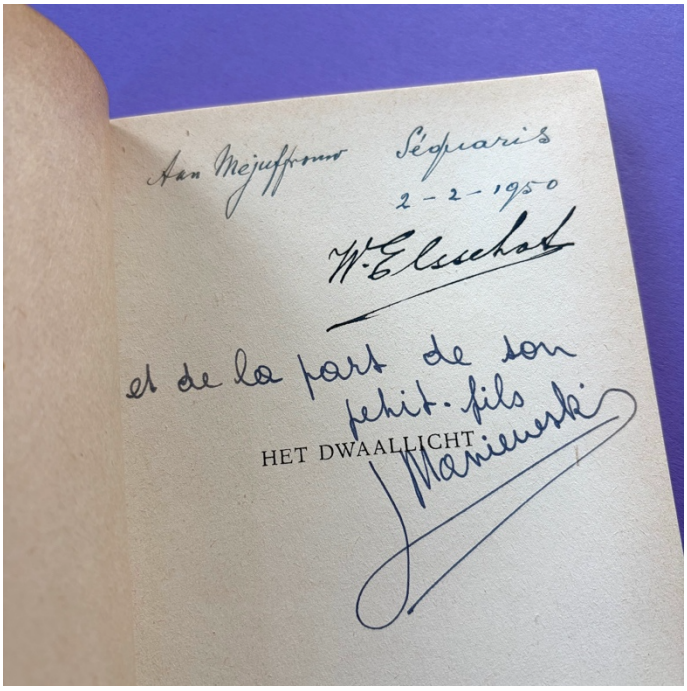
Willem Elsschot *Het Dwaallicht*. Amsterdam: P.N. van Kampen & Zoon N.V., [november 1946]. Karton met stofomslag. Omslagillustratie Ben Mohr. 100 p. Eerste druk. Stofomslag met scheuren en kreuken (aan de binnenzijde met tape hersteld). Franse titel egaal verbruind, opdracht deels ietwat vervaagd. Marginale notities in potlood doorheen het boek. **€ 750**

Een van enkele presentexemplaren bestemd voor de auteur.

Opdracht van de auteur aan zijn oudste zoon in zwarte inkt op de Franse titel: 'Aan mijn zoon Walter | 26 Nov. 1946 | A.DeRidder'.

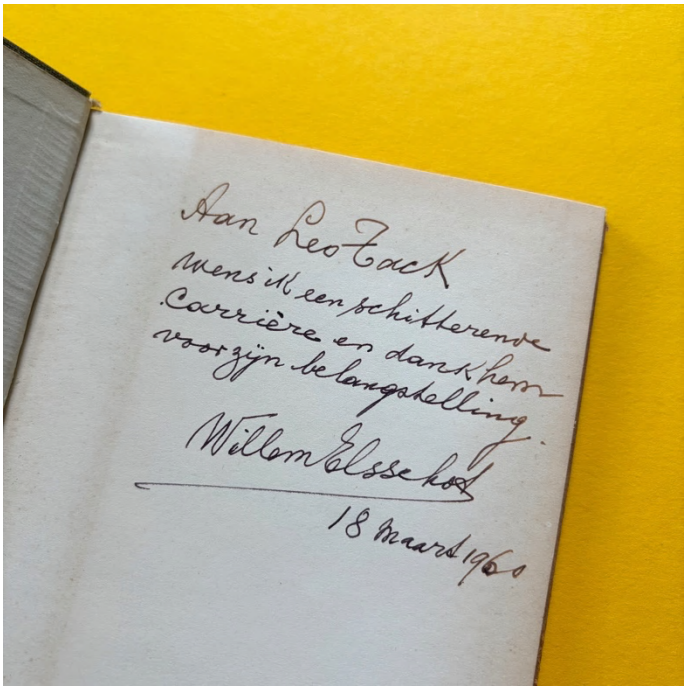
De vele bibliografische en tekstueelvergelijkende potloodaantekeningen in dit exemplaar zijn eerder wel toegeschreven aan Willem Elsschot, maar mijns inziens zijn deze notities geschreven door Walter De Ridder, wiens handschrift steeds meer ging lijken op dat van zijn vader. Walter De Ridder (1901-1992) was secretaris van zijn vader, beheerde diens archief en onderhandelde na Elsschots dood met uitgevers.

Schuhmacher M1.

Willem Elsschot *Het Dwaallicht*. Amsterdam: P.N. van Kampen & Zoon N.V., [februari 1947]. Karton met stofomslag. Omslagillustratie Ben Mohr. 100 p. Tweede druk. Stofomslag slechts minimaal gesleten. € 300
Opdracht in onbekende hand op de Franse titel, hieronder gesigneerd door de auteur, gevolgd door een opdracht van diens oudste kleinzoon: 'Aan Mejuffrouw Séquaris | 2-2-1950 | W.Elsschot | et de la part de son | petit-fils | J Maniewski'.
Jan Maniewski (1933-2025) inspireerde zijn opa bij het schrijven van Tsjip *en* De Leeuwentemmer. *Séquaris is een zeldzame achternaam, die in de regio Antwerpen nog wel voorkomt.*
Met een op geel papier gedrukt promotiekaartje van de uitgever, waarop een aanbeveling van F. Bordewijk.
Schuhmacher M2B.

Willem Elsschot *Het Dwaallicht*. Amsterdam: P.N. van Kampen & Zoon N.V., [februari 1947]. Heellinnen met stofomslag. Omslagillustratie Ben Mohr. 100 p. Tweede druk. Stofomslag met scheuren (aan de binnenzijde met tape hersteld). € 400

Opdracht van de auteur in zwarte inkt op het voorste schutblad: 'Aan Leo Tack | wens ik een schitterende | carrière en dank hem | voor zijn belangstelling. | WillemElsschot | 18 maart 1960'.

Elsschot was ongeneeslijk ziek en verbleef begin 1960 langdurig in het Stuivenberggasthuis te Antwerpen. Mogelijk bezocht Leo Tack (1933-2019) hem tijdens een van die ziekenhuisopnamen. Dit is een van de allerlaatste opdrachten die Elsschot schreef: hij overleed op 31 mei 1960.

Schuhmacher M2A.b.

Het Dwaallicht
Catalogus 64

2 november 2026

Nick ter Wal

Artistiek Bureau
Vaart Wz 6
9963 PH Warfhuizen

IBAN NL08TRIO0379619288
KVK 73792640
BTW NL002164220B81

www.artistiekbureau.com
info@artistiekbureau.com

Deze catalogus is gemaakt zonder bemoeienis van AI.
Tekst- en datamining zijn uitdrukkelijk niet toegestaan.